STRESZCZENIE

SPRAWOZDANIE ZE STOSOWANIA DOBRYCH PRAKTYK W ZAKRESIE STRATEGII WSPIERAJĄCYCH EKSPORT I UMIĘDZYNARODOWIENIE SEKTORA KULTURY I SEKTORA KREATYWNEGO

GRUPA ROBOCZA EKSPERTÓW PAŃSTW CZŁONKOWSKICH UE
(OTWARTA METODA KOORDYNACJI – OMK)
W SPRAWIE SEKTORA KULTURY I SEKTORA KREATYWNEGO

1 | Wprowadzenie

Sektor kultury i sektor kreatywny zajmują strategiczną pozycję w zakresie promowania w Unii Europejskiej inteligentnego i zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu. W rezultacie przyczyniają się do realizacji strategii „Europa 2020". Aby umożliwić znacznej większości małych organizacji i przedsiębiorstw działanie w środowisku globalnym oraz dotarcie do nowych odbiorców i rynków na całym świecie, konieczna jest odpowiednia polityka inteligentnego umiędzynarodowienia i promocji eksportu. W związku z tym należy zidentyfikować najskuteczniejsze formy wsparcia, ułatwić dostęp do rynków zagranicznych, wzmocnić dialog w kwestiach regulacyjnych oraz ocenić mechanizmy podziału ryzyka. Łączenie zasobów i ściślejsza współpraca między różnymi podmiotami w UE mogłyby być wykorzystane dodatkowo w celu intensywniejszego propagowania kultury i twórczej obecności Europy na arenie światowej oraz promocji atrakcyjnego europejskiego wizerunku łączącego osiągnięcia w zakresie zachowania dziedzictwa z dynamiczną i wyjątkową kreatywnością.

2 | Kontekst sprawozdania

Niniejsze sprawozdanie jest wynikiem prac prowadzonych przez grupę roboczą w ramach otwartej metody koordynacji (OMK) na rzecz strategii wspierających eksport i umiędzynarodowienie sektora kultury i sektora kreatywnego. Zespół ekspertów reprezentujących 28 państw członkowskich UE, został powołany w październiku 2012 r. w ramach planu prac Rady w dziedzinie kultury na lata 2011–2014. Sprawozdanie to zarówno czerpie z istniejącej literatury na temat potencjału sektora kultury i sektora kreatywnego w Unii Europejskiej, jak i stanowi jej uzupełnienie. Jest też pierwszym tego typu dokumentem kładącym szczególny nacisk na eksport i umiędzynarodowienie obu wspomnianych sektorów.

Niniejsze sprawozdanie to również najnowszy z przedstawionych przez różne grupy robocze w ramach OMK dokumentów dotyczących sektora kultury i sektora kreatywnego, zgodnie z priorytetami ubiegłego i obecnego planu prac Rady w dziedzinie kultury. W niniejszym dokumencie — prezentującym oświadczenia ws. polityki oraz wiele dobrych praktyk z różnych państw członkowskich — pokazano imponujący wachlarz środków i działań, które przedsięwzięto w Europie po to, aby zrealizować kluczowe cele polityki kulturalnej.

UNIA EUROPEJSKA

3 | Eksport i umiędzynarodowienie sektora kultury i sektora kreatywnego – analiza SWOT

Podstawowe argumenty przekonujące do wspierania eksportu i umiędzynarodowienia sektora kultury i sektora kreatywnego są oczywiste. Europę charakteryzuje różnorodność kulturowa, wyjątkowe dziedzictwo kulturowe, doskonałe kształcenie oraz setki tysięcy przedsiębiorstw oferujących bogactwo produktów i usług. Ponadto rynek światowy w tej dziedzinie wciąż się rozwija. Powyższe atuty i szanse coraz częściej znajdują odzwierciedlenie w europejskiej debacie na szczeblu politycznym.

Do głównych słabych stron sektora kultury i sektora kreatywnego oraz wyzwań przed nimi stojących należą z kolei: przewaga bardzo małych przedsiębiorstw, niewystarczające kompetencje pośredników, a także kwestie związane z zarządzaniem prawami autorskimi. Wśród innych słabych stron i wyzwań można wymienić:

- ograniczony dostęp do finansowania promocji eksportu spowodowany niematerialnym i prawnym charakterem aktywów w sektorze kultury i sektorze kreatywnym i, tym samym, niewystarczające środki na działania promujące eksport, takie jak prezentacja, wprowadzenie do obrotu i identyfikacja wizualna;
- brak informacji o międzynarodowych trendach i rynkach docelowych oraz o obowiązujących w odniesieniu do nich zasadach i przepisach, a także o konkurencji i preferencjach konsumentów;
- brak właściwych i skoordynowanych środków wspierających eksport ze strony rządów/organów publicznych oraz brak źródeł finansowania współpracy transgranicznej — większość mechanizmów finansowania ma zasięg krajowy;
- brak rozległych międzynarodowych sieci, co utrudnia znalezienie właściwych partnerów, dystrybutorów lub sprzedawców;
- niewystarczający stopień organizacji tego sektora i jego podsektorów, co sprawia, że międzynarodową promocją zajmują się pojedyncze podmioty;
- nieuwzględnienie w programach dotyczących kultury i kreatywności umiejętności związanych z eksportem i umiędzynarodowieniem;
- brak świadomości innych sektorów co do wartości dodanej, którą przez eksport i umiędzynarodowienie sektor kultury i sektor kreatywny mogłyby wnieść;
- rozdrobnienie rynku i bariery językowe.

4 | Dobre praktyki w państwach członkowskich

Pomimo wymienionych powyżej słabych stron i wyzwań w sprawozdaniu zwrócono uwagę na ogromny potencjał na rzecz umiędzynarodowienia sektora kultury i sektora kreatywnego, a także na zastosowane z powodzeniem w Europie środki wspierające. Niniejsze sprawozdanie skupia się więc głównie na prezentacji przykładów dobrych praktyk w państwach członkowskich. Ten specjalny rozdział został podzielony na osiem kategorii, w których zawarto 34 praktyki i przykłady:

- strategie poświęcone eksportowi sektora kultury i sektora kreatywnego;
- ogólne wsparcie rozwoju biznesu, ze szczególnym uwzględnieniem sektora kultury i sektora kreatywnego;
- umiędzynarodowienie polityki kulturalnej;
- wsparcie klastrów i sieci;
- wsparcie międzynarodowej promocji;
- środki wspierające na szczeblu UE;
- wsparcie wystaw, festiwali, targów, misji handlowych oraz innych wydarzeń i działań związanych z eksportem;
- wsparcie współpracy międzyregionalnej.

Poza przykładami z państw członkowskich UE w sprawozdaniu zaprezentowano także praktyki z innych krajów, takich jak Kanada i Japonia.

5 | Wnioski i zalecenia

W głównej części sprawozdania skupiono się na przykładach strategii wspierających umiędzynarodowienie i eksport, z powodzeniem zastosowanych w państwach członkowskich UE. Grupa robocza zidentyfikowała jednak także słabe strony i wyzwania, z którymi muszą się mierzyć decydenci na różnych szczeblach. Podsunęła również pod rozwagę następujące rodzaje działań, które zostały opracowane w celu zaradzenia wskazanym problemom.

W odniesieniu do wsparcia i finansowania:

- udzielenie specjalnego wsparcia na rzecz kluczowych działań promujących eksport, takich jak prezentacja, wprowadzenie do obrotu i identyfikacja wizualna;
- utworzenie funduszu rozwoju produktów w odniesieniu do innych niż tradycyjne nisz sektora kultury i sektora kreatywnego;
- opracowanie działań mających na celu wsparcie zarządów, przedstawicieli i innych podobnych pośredników;
- utworzenie stosownych systemów umożliwiających udział przedsiębiorstw z sektora kultury i sektora kreatywnego w festiwalach i targach, a także pozwalających na ich obecność na rynkach;
- propagowanie wiedzy na temat modeli biznesowych i logiki zysków opartej na prawach własności intelektualnej w celu intensywniejszego przyciągania finansowania publicznego i prywatnego, w tym dotacji, pożyczek, gwarancji, kapitału własnego itp;
- wzmocnienie synergii i koordynacji między różnymi mechanizmami wsparcia publicznego i finansowania w celu utworzenia przyjaznych dla użytkowników „ścieżek" umożliwiających umiędzynarodowienie i wzrost gospodarczy.

W odniesieniu do praw własności intelektualnej:

- zapewnienie wysokiego poziomu ochrony praw autorskich i praw pokrewnych, a także efektywności i przejrzystości zarówno w zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi, jak i w transgranicznym licencjonowaniu;
- podjęcie współpracy z państwami trzecimi w celu skuteczniejszego egzekwowania przepisów w zakresie prawa autorskiego i zwalczania piractwa;
- podjęcie współpracy mającej na celu opracowanie metod szacowania wartości praw własności intelektualnej i wartości niematerialnych i prawnych, co ułatwiłoby przedsiębiorstwom z sektora kultury i sektora kreatywnego korzystanie z nich w charakterze zabezpieczenia pozwalającego na otrzymanie gwarancji, pożyczek i finansowania innego typu.

W odniesieniu do współpracy z sektorem kultury i z sektorem kreatywnym, a także wiedzy o nich:

- promowanie krajowych i międzynarodowych sieci i klastrów w sektorze kultury i sektorze kreatywnym, aby mogły one lepiej wspierać eksport i umiędzynarodowienie w UE, a także otwieranie się na rynki zagraniczne;
- organizowanie na rzecz konkretnych klastrów europejskiego transgranicznego wsparcia eksportu poza granice UE pod szyldem unijnym;
- fundowanie nagród i organizowanie konkursów w celu upowszechnienia wiedzy o eksporcie i umiędzynarodowieniu;
- tworzenie kampanii uświadamiających z przykładami dobrych praktyk w celu podkreślenia, w jaki sposób inne sektory mogłyby skorzystać na współpracy w kwestii eksportu z sektorem kultury i z sektorem kreatywnym;
- prezentowanie w państwach trzecich wystaw o zasięgu unijnym.

W odniesieniu do kształcenia zawodowego, dalszego kształcenia oraz szkoleń:

- zachęcanie instytucji edukacyjnych do wymiany nadającej międzynarodowy charakter zarówno dyscyplinom kulturalnym i kreatywnym, jak i dyscyplinom z nimi powiązanym (zarządzanie sztuką itp.), oraz promowanie wymiany wiedzy i kursów między uniwersytetami lub wydziałami uniwersyteckimi;
- zwracanie uwagi na konieczność włączenia szkoleń z zarządzania oraz umiędzynarodowienia i eksportu do programów edukacyjnych odnoszących się do sektora kultury i sektora kreatywnego, a także promowanie spotkań integracyjnych i szkoleń;
- wspieranie profesjonalnych szkoleń z zakresu zarządzania (np. określone seminaria/warsztaty prowadzone przez krajowy urząd ds. eksportu lub we współpracy z nim);
- zachęcanie pośredników do wykorzystywania możliwości udziału w szkoleniach i tworzenia sieci kontaktów;
- propagowanie uznawania umiejętności i zawodów z dziedziny kultury i sektora kreatywnego przez finansowanie stowarzyszeń zawodowych.

Pełna wersja sprawozdania jest dostępna pod adresem:
http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/policy-documents/omc-working-groups_en.htm

Współprzewodniczący grupy roboczej w ramach OMK ds. strategii wspierających eksport i umiędzynarodowienie sektora kultury i sektora kreatywnego:
Ragnar Siil (EE), Adres e-mail: ragnar.siil@creativitylab.ee
Kimmo Aulake (FI), Adres e-mail: kimmo.aulake@minedu.fi

Komisja Europejska:
Dyrekcja Generalna ds. Edukacji i Kultury
Dyrekcja E ds. Kultury i Twórczości
Wydział E1 – Polityka kulturalna i dialog międzykulturowy
Adres e-mail: EAC-UNITE-E1@ec.europa.eu

Załącznik:
Mapping of Cultural and Creative Industry Export and Internationalisation Strategies in EU Member States *(Mapa strategii eksportu i umiędzynarodowienia branży kultury i branży twórczej w państwach członkowskich UE)*, Judith STAINES i Colin MERCER, Europejska Sieć Ekspertów ds. Kultury (European Expert Network on Culture, EENC), 2013 r.:
http://www.eenc.info/wp-content/uploads/2013/04/JStaines-CMercer-Mapping-CCI-Export-Strategies-Feb-2013.pdf

Przydatne łącza:
Adres www DG ds. Edukacji i Kultury — branża kultury i branża twórcza:
http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/cultural-and-creative-industries_en.htm

Komunikat Komisji Europejskiej — *Promowanie sektora kultury i sektora kreatywnego na rzecz wzrostu gospodarczego i wzrostu zatrudnienia w UE*, COM(2012)537:
http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/documents/com537_pl.pdf

Wskazówki OMK *Jak strategicznie wykorzystywać fundusze strukturalne w celu promowania roli kultury w zakresie rozwoju lokalnego, regionalnego i krajowego:*
http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/documents/policy-handbook_pl.pdf

Komisja Europejska, *Zielona księga w sprawie uwalniania potencjału przedsiębiorstw z branży kultury i branży twórczej:*
http://ec.europa.eu/culture/documents/greenpaper_creative_industries_pl.pdf